БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 163 (16.246) • 13 июль 1975 йил, якшанба • Баҳоси 2 тийин

КПСС XXV СЪЕЗДИ ШАРАФИГА

БЕШ ЙИЛЛИК ВАХТАСИДА

1975 БЕШ ЙИЛЛИКНИНГ ЯКУНЛОВЧИ ЙИЛИ

- СУВ УЧУН КУРАШ
- УЛКАН ХИРМОН УЧУН
- ҒАЛЛАКОРЛАР ШИЖОАТИ

„СОЮЗ"—„АПОЛЛОН" ПАРВОЗИ АРАФАСИДА

ИНСОНИЯТ ТАРИХИДА БИРИНЧИ

«Союз» ва «Аполлон» космик кемаларининг биргаликдаги биринчи учиши арафасида ТАСС мухбири энг таниқли совет радиофизиги, СССР Фанлар академияси президенти вазифасини ижро этиб турган академик В. А. Котельниковга учраб, бу улкан экспериментни тайёрлаш тарихи, унинг асосий хусусиятлари ва аҳамиятини гапириб беришни илтимос қилди.

— Ҳеч бир муболағасиз айтиш мумкинки, шу кунларда бутун инсониятнинг диққат-эътибори Ер юзининг икки нуқтасига — Бойқўнғир космодроми билан Флорида штатидаги Канаверал бурунига — Совет ва Америка космик кемаларининг старт майдончаларига қаратилган. Кемалар орбитада бир-бирига туташтирилмоқчи эканлиги, космонавтларнинг бир кемадан иккинчи кемага ўзаро ўтишлари, уларнинг биргаликда учиш вақтидаги иши СССР билан АҚШнинг илмий-техникавий ҳамкорлигидаги, бутун инсоният бахт-саодати йўлида қилинаётган ҳамкорликдаги жуда муҳим мисолларнинг биридир.

Иккала мамлакатнинг космос соҳасидаги халқаро кооперацияси тарихида ҳали бундай кўламдаги ва аҳамиятдаги ишлар биргаликда қилинмаган эди. Космик фазони ўзлаштиришда энг кўп тажриба орттирган икки мамлакат жаҳон фанини ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашишдек олижаноб мақсадни кўзлаб, ўз куч-ғайратларини бирлаштиришга қарор бердилар.

Маълумки, СССР Фанлар академияси билан АҚШ космик фазони тадқиқ қилиш ва аэронавтика бошқармасининг вакиллари космосда биргаликда ўтказиладиган экспериментнинг техникавий жиҳатларини кўриб чиқишга 1970 йилда киришган эдилар. Ўша вақтда, иккала мамлакат мутахассисларининг Москва учрашуви чоғида ўз конструкциясига кўра ҳар хил бўлган «Союз» ва «Аполлон» кемаларини бир-бирига яқинлаштириш ва туташтириш воситаларини таъминлашнинг техникавий талабларини ишлаб чиқиш ва келишиб олиш билан шуғулланувчи ишчи группалари тузилган эди.

1972 йил 24 майда Москвадаги Совет—Америка олий даражадаги учрашуви вақтида космик фазони тинчлик мақсадларида тадқиқ этиш ва ундан фойдаланишда ҳамкорлик қилиш тўғрисида давлатлараро битим имзоланди. Шу битимда космик метеорология, табиий муҳитни ўрганиш, Ер атрофидаги космик фазони, Ойни ва планеталарни тадқиқ қилиш, космик биология ва медицина соҳасидаги ҳамкорликни ривожлантириш кўзда тутилган. Иккала мамлакатнинг космик кемаларини бир-бири билан яқинлаштириш ва туташтиришнинг монанд воситаларини яратиш соҳасидаги ишларни ўтказиш тўғрисида келишиб олинганлиги битимда кўзда тутилган энг муҳим вазифаларнинг бири бўлганди. Бу ишдан кузатилган мақсад — инсоннинг космосга учиш хавфсизлигини оширишдан, бундан буёнги илмий тадқиқотларни биргаликда ўтказиш учун замин яратишдан иборат жуда катта умумжаҳон аҳамиятига эга бўлган инсонпарварлик мақсадидир.

Ҳозир, «Союз» ва «Аполлон» кемаларининг стартига саноқли кунлар қолган бир пайтда биз ҳозирлик кўрилаётган космик экспериментни ўтказиш кейинги йилларда халқаро кескинлик юмшатилганлиги, Совет—Америка муносабатлари яхшиланганлиги туфайли мумкин бўлиб қолганлигини айниқса равшан тушиниб турибмиз. КПСС XXIV съезди ишлаб чиққан Тинчлик программаси халқаро илмий-техникавий ҳамкорлик учун негиз бўлган ва доимо ривожланиб бораётган асосга айланди.

Мамлакатимизнинг бошқа давлатлар билан илмий алоқалари ривожланмоқда ва мустаҳкамланмоқда. Ҳозир СССР Фанлар академияси бутун дунёдаги академиялар ва энг катта илмий марказлар билан ҳамкорлик қилмоқда. Совет олимларининг қардош социалистик мамлакатлардаги касбдошлари билан илмий ҳамкорлиги кўп қиррали ва самарали бўлиб қолди.

Кейинги йилларда олий даражада бўлиб ўтган Совет—Америка учрашувлари Совет—Америка илмий техникавий алоқаларини ва ҳамкорлигини ривожлантиришда янги босқични бошлаб берди. Фан ва техника, атроф муҳитни муҳофаза қилиш, соғлиқни сақлаш ва медицина фани соҳасидаги, космик фазони тинчлик мақсадларида тадқиқ этиш ва фойдаланишда, қишлоқ хўжалиги, транспорт соҳасида ҳамкорлик қилиш тўғрисида, жаҳон океанини тадқиқ қилиш ва атом энергиясидан фойдаланиш тўғрисида имзоланган битимлар ўзаро ҳамкорлик қилиш учун яхши асос бўлиб қолди. Ҳозирги вақтда бу ҳамкорлик фан ва техниканинг тахминан йигирма беш соҳасида муваффақиятли ривожланмоқда. Совет ва Америка олимлари биргаликда меҳнат қилиб ҳал этаётган проблемаларнинг кўплари бутун инсоният учун ҳаётий муҳим аҳамиятга моликдир.

Космик фазони тинчлик мақсадларида тадқиқ этиш ва ундан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган масалалар ҳам шу проблемалар жумласига киради. Леонид Ильич Брежнев бу масаладаги совет позициясини равшан ифодалаб, космос душманлик тўқнашувлари майдони бўлмай балки илмий тадқиқотлар, халқаро ҳамкорлик майдони бўлиб қолиши лозим, деб таъкидлади. Жаҳон илмий жамоатчилиги, бутун тараққийпарвар инсоният бу позицияга тўла-тўкис қўшилиб, уни қўллаб-қувватламоқда.

Биргаликдаги космик эксперимент арафасида шуни таъкидлаб ўтмоқчиманки, халқаро ҳамкорликни, космик фазони тинчлик мақсадларида тадқиқ этиш ва ўзлаштиришдаги Совет—Америка ҳамкорлигини ривожлантириш истиқболлари кенг ва хилма-хилдир. Биргаликдаги тадқиқотларнинг натижалари, информацияни ўзаро алмашиш олимларга коинотнинг ривожланиш қонуниятларини яхшироқ билиб олиш, космос тўғрисидаги фанга муҳим ҳисса қўшиш имконини беради.

«Союз» ва «Аполлон» кемаларининг биргаликда учиши фан ва техника соҳасида ривожланиб бораётган Совет—Америка ҳамкорлигининг муҳим босқичларидан бирига якун ясайди. Бу программанинг амалга оширилиши космосни келгусида тинчлик мақсадларида ўзлаштириш учун имконият очади, бўлажак халқаро илмий экспериментларни тайёрлаш ва ўтказиш имконини беради. Совет ва Америка кемаларининг орбитада туташтирилиши космосда меҳнат қилиши лозим бўлган кишиларнинг таваккал қилиш даражасини камайтириш имконини беради.

Шу боисдан ҳам «Союз — Аполлон» экспериментини тайёрлаш натижаси жуда катта илмий ва техникавий аҳамиятгагина эга бўлиб қолмай, биргаликда учиш тинч-тотув яшаш, ер юзида тинчликни мустаҳкамлаш соҳасида Коммунистик партия билан Совет давлати изчиллик билан ўтказиб келаётган сиёсатнинг тантанасидан ҳам далолат беради. Бу — халқаро илмий ҳамкорлик ривожланиб бораётганлигининг ҳам далилидир, бу ҳамкорликнинг натижалари бутун инсониятнинг бахт-саодатига хизмат қилади.

МОСКВА. Космос забткорларига Бутуниттифоқ халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида ўрнатилган монумент. В. Соболев фотоси. ТАСС фотохроникаси.

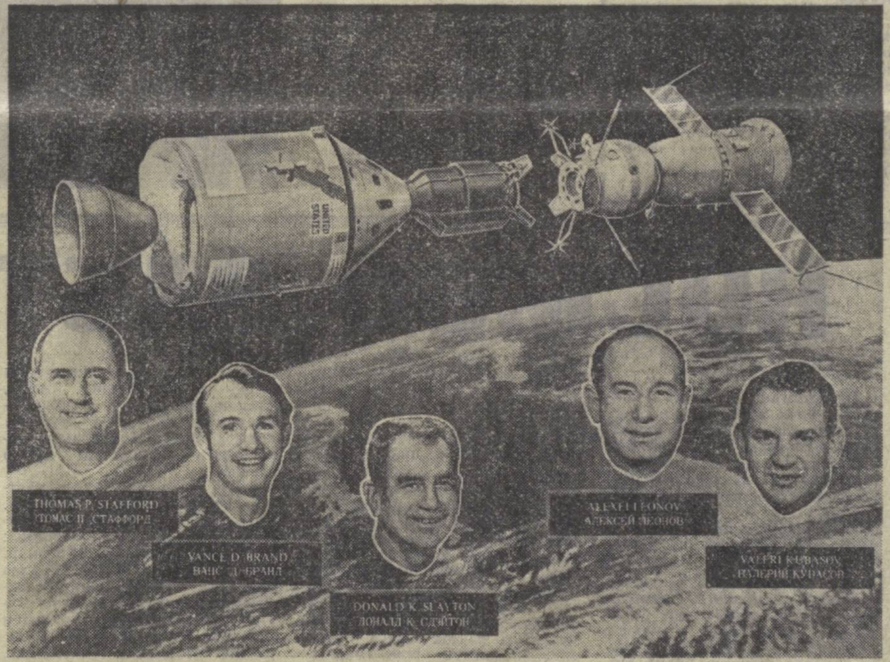

Суратда: «Союз» ва «Аполлон» космик кемаларининг биргаликдаги парвозига атаб чиқарилган открытка. (Чапдан ўнгга): Томас П., Стаффорд, Ванс Д. Бранд, Дональд К. Слейтон, Алексей Леонов, Валерий Кубасов. ТАСС фотохроникаси.

ОҚ ЙЎЛ!

Эрта ўтиб индинга «Союз» ва «Аполлон» кемалари парвоз қилиши, космосда туташиб, икки мамлакат фазогирлари тинчлик ва тараққиёт йўлидаги ҳамкорлик рамзи сифатида бир-бирларини табриклашини кўз олдингга келтирарқансан, қалбинг ҳаяжондан энтикиб кетади. Бу парвоз қандай ўтишини бутун дунё жамоатчилиги зўр эътибор билан кузатиб турибди. Жаҳондаги матбуот органларининг салкам мингта вакили ҳар икки мамлакатнинг учириш майдончасида парвозни кузатади.

Биргаликдаги учиш 15 июль Гринвич вақти билан соат 12 дан 20 минут ўтганда (Тошкент вақти билан кечқурун 18 дан 20 минут ўтганда) «Союз»нинг Бойқўнғир космодромидан парвози билан бошланади. Орадан етти ярим соат ўтгач «Аполлон» парвоз қилади. У космосга чиқиб олгач, бир соатдан кейин «Союз» билан туташишга ҳозирлик кўради. Қарийб кун бўйи ҳар икки кема манёвр қилиб, бир-бирига яқинлашади. Учинчи куни туташтирилади. Шу ҳолда салкам икки сутка парвоз қилади.

«Союз»нинг парвози олти кунга, «Аполлон»ники тўққиз кунга мўлжалланган. Парвоз давомида ҳар икки мамлакат мутахассислари учишни бошқариш марказларида бўлиб, парвоз бошлангандан охирига қадар бевосита алоқани таъминлайдилар. Шу кунлари СССР билан АҚШ тўққизта алоқа линияси билан боғланган бўлади. Ер куррасидаги миллион-миллион кишилар телевизор экранларидан биринчи халқаро космик парвозни кузатишади.

Мутахассисларнинг ҳисоб-китобига қараганда, кемалар туташуви Барселонадан учиб ўтаётганда бошланиб, Қрим ярим ороли устидан ўтаётганида ниҳоясига етади.

Парвознинг бошланишини телетомошабинлар «зангори экран» орқали кўришлари мумкин. Телевизион камералар парвоз бошланишидан икки соату 50 минут олдин ишга тушади.

ҚАРДОШЛИК РАМЗИ

Аму—Бухоро машина канали қурилишида яна бир — Қизилтепа насос станциясининг учинчи насос агрегати ишга туширилди. Энди учта насос далалар, боғлар ва токзорларни суғориш учун ҳар секундда деярли 45 куб метр сувни чиқариб бермоқда.

Ҳолбуки, 233 километр узунликдаги канални фақат декабрь ойида қазиб тамомлаш кўзда тутилган эди. Бироқ деҳқонларга ёрдам қўлини узатиб, сунъий дарё ижодкорлари «ҲАМЗА-2» станциясида ўтган йилнинг июлидаёқ икки агрегатни ишга туширган эдилар. Мана, ҳозир янги муваффақиятга эришилди. Бу ерда гидроқурилиши практикасида биринчи марта қувватлар ва объектларни босқичма-босқич ишга тушириш усули қўлланилди. Бу эса ишни анча жадаллаштириш имконини берди. Москва, Биробиджон, Харьков, Ленинград, Запорожье, Харцизск, Шелехов ва бошқа шаҳарлардаги корхоналарнинг коллективлари бу ишда катта ёрдам бердилар. Сув танқис бўлган жазирама ёз фаслида экинзорларни суғориш тўғрисида Ўзбекистон деҳқонларининг ташвишларига ҳамма жойда шерик бўлишди. Зарбдор қурилиш буюртмаларини муддатидан илгари бажариш учун ҳамма жойда резервлар қидириб топилди.

— Свердловск меҳнатчиларининг ёрдами бўлмаганида, — дейди «Амубухараканалстрой» бошқармасининг бошлиғи А. Хўжаев, — зиммамизга олган мажбуриятни бажара олмаган бўлур эдик. Монтаж ишларини тезлаштириш учун оғирлиги юз тонна келадиган кўприк кранининг, кран тагидаги йўлини шошилинч суратда узайтиришга тўғри келди. Бизда бу ишни уддалайдиган ишчилар йўқ эди. Ўшанда биз уралликларга мурожаат қилдик.

— Телеграммада бундай дейилган эди: ғўза учун сув керак, — деди «Уралгидромаш» бирлашмасининг бош инженери Б. Бородулин. — Шу боисдан биз бутун бригадамиз билан шошилинч равишда Қизилқумга йўл олдик. В. Суринин, Н. Костарев, Ю. Котельников ва мен икки сменада ишлаб, Навоий шаҳридан келган монтажчиларга кран ости йўлларини узайтиришдагина кўмаклашиб қолмай, шу билан бирга насосларни йиғишда ҳам қўлимиздан келган ёрдамимизни аямадик. Экинзорга сув чиқаришни жадаллаштира олганимиздан ғоят хурсандмиз.

Гидроқурувчилар свердловскликлардан биринчи марта мадад олаётганлари йўқ. Урал мутахассислари «Ҳамза-1» ва «Ҳамза-2» станцияларини қуришда ҳам иштирок этдилар. Бухороликларнинг Урал меҳнатчилари билан дўстлиги шу йил жазирама ёз фаслида янада кўпроқ мустаҳкамланди.

А. ФОЗИЛОВ,
ЎзТАГ мухбири.

ҒАЛЛА ЎРИМ-ЙИҒИМИ ҚИЗҒИН

КАТТА ХИРМОННИ КЎЗЛАБ

ҒАЛЛАОРОЛ. Ленин номли колхознинг комбайнчиси Ҳабибулла Абдураҳмонов ҳар куни 17—21 гектар майдондаги ғаллани ўриб, графикни икки баравар адо этяпти. У ўтган беш кунликда 88 гектар ернинг ғалласини ўрди. Мавсум бошидан буён эса 170 гектар майдоннинг ғалласини ўриб, янчиб берди. Ғайбулла Қаҳҳоров, Эгамқул Иброҳимов, Эшқул Эшмонов, Гулмурод Тожибоев каби комбайнчилар ҳам кунига 14—16 гектар ернинг ғалласини саранжом-саришталаб бермоқдалар.

Колхознинг Камол Иброҳимов бошлиқ ғаллачилик бригадаси аъзолари 4.170 гектар майдонда ғалладан юқори ҳосил етиштирдилар. Шу кунларда бригада пайкалларида 10 та комбайн тинимсиз ишлаяпти.

Район ғаллакорлари якунловчи йилда она-Ватанга ҳар қачонгидан кўп дон етказиб беришга аҳд қилганлар. 1-«Ғаллаорол», 2-«Ғаллаорол» совхозларида ҳам ўрим-йиғим тезкорлик билан давом эттирилмоқда, сараланган дон давлат омборларига жўнатилмоқда.

А. ЭРГАШЕВ.

МУРОЖААТГА АМАЛИЙ ЖАВОБ

ЖУМА. Пастдарғом районининг чорвадорлари республика партия ва ҳукуматининг Мурожаатига амалий иш билан жавоб бермоқдалар. Улар давлатга 1423 тонна бўрдоқи ва сўқим гўшт топшириб, олти ойлик халқ хўжалик планини муддатидан илгари бажарган эдилар. Шу кунларда К. Маркс номли, «Коммунизм» колхозлари, район колхозлараро бўрдоқичилик базаси, «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги», «Самарқанд», «Улус», Ильич номли совхозларнинг коллективлари учинчи кварталнинг сўнгги ойи ҳисобига маҳсулот топширмоқдалар.

Район хўжаликларида йиллик гўшт тайёрлаш планини муддатидан илгари бажариш учун мусобақа қизитилмоқда.

Ж. УЛМАСОВ.

ҚАМАШИ. Район паррандабоқарлари тайёрлов пунктларига 2 миллион 600 минг донадан ортиқ тухум топшириб, ярим йиллик планини муддатидан олдин адо этган эдилар. Шу кунларда «Коммунизм йўли», «СССР 50 йиллиги» колхозлари, Фрунзе номли совхоз паррандабоқарлари якунловчи йилнинг тўртинчи квартали ҳисобига тухум етказиб бермоқдалар.

М. ЭСОНОВ.

НУРОТА. Якунловчи йил топшириқларини муддатидан илгари бажаришга ким қандай ҳисса қўшди? Бу саволга Эргаш Жуманбулбул ўғли номли совхознинг сигир соғувчиси Улфат Тенглашева «йиллик сут соғиш топшириғини тўрт ойда бажарган эдим, ҳозир 1976 йил плани ҳисобига сут соғиб топширмоқдаман» деб жавоб қайтарди. Ҳа, у ўтган ойларда қабул пунктига 40 центнердан зиёд серқаймоқ сут топшириб, шахсий мажбуриятини муваффақиятли адо этди.

Совхознинг Ойтилла Абдуалимова, Тўти Тонёрикова, Ҳосият Нурқулова сингари «оқ чашма» ижодкорлари ҳам шахсий мажбуриятларини ҳозирдаёқ ошириб бажардилар.

Б. МАМАРАСУЛОВ.

ПАРВАРИШ ҚИЗҒИН

«Гулистон» колхозининг Мусурмон Бобомуродов бошлиқ бригадаси аъзолари бу йил ҳар гектар майдондан 30 центнердан пахта хирмони кўтаришга қарор қилган эдилар. Улар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Мурожаатини ўқиб чиққач ҳосилдорликни гектар бошига 35 центнерга етказиш ҳақида оширилган мажбурият қабул қилдилар.

Шу кунларда ғўза парвариши юксак мажбурият асосида олиб борилмоқда. Тажрибакор сувчи Ҳасан Шавқиев ўз шогирди Шамси Бўриев билан ғўзаларни қондириб суғоряпти. Ер етилиши билан дарҳол чуқур культивация ўтказилиб, нам тўла сақлаб қолиняпти, айни кезда ғўзаларнинг қуёш нури, иссиқлик ва ёруғликдан яхши баҳраманд бўлишига қулай шароит яратилмоқда. Сув тараш, унинг ҳар қатрасидан ҳосилдорликни ошириш манфаатларини кўзлаб фойдаланиш устидан шахсан бригадирнинг ўзи назорат олиб боряпти.

С. ХЎЖАЕВ.

РАСМИЙ АХБОРОТ

А. ГРОМИКО БИЛАН Г. КИССИНЖЕРНИНГ УЧРАШУВИ ТЎҒРИСИДА ҚЎШМА АХБОРОТ

Икки ўртадаги келишувга мувофиқ 10-11 июлда Женевада КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико билан АҚШ давлат секретари, президентнинг миллий хавфсизлик масалалари билан шуғулланувчи ёрдамчиси Г. Киссинжер ўртасида учрашув бўлиб ўтди.

Илгари ўтказилган суҳбатлар ривожлантирилиб, СССР билан АҚШ ўртасидаги икки томонлама муносабат масалалари хусусидаги фикрлашувлар давом эттирилди. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев билан АҚШ президенти Ж. Форднинг 1974 йил ноябрида Владивостокдаги учрашуви чоғида эришилган битим асосида стратегик ҳужум қуролларини янада чеклаш тўғрисида узоқ муддатли янги битим ишлаб чиқиш билан боғлиқ бўлган масалаларга алоҳида эътибор берилди.

Иккала томонни қизиқтираётган халқаро проблемалар орасида, жумладан, Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашнинг якунловчи босқичини Хельсинкида олий даражада ўтказишга таалуқли масалалар батафсил муҳокама этилди. Шунингдек, Яқин Шарқдаги аҳволни тинч йўл билан мустаҳкам ва одилона бартараф этиш билан, шу жумладан Женева сулҳ конференцияси ишини янгидан бошлаш билан боғлиқ бўлган масалалар хусусидаги фикрлашувлар давом эттирилди.

Музокаралар дўстона вазиятда ўтди. Ҳар иккала томон ўтказилган фикрлашувларни СССР билан АҚШ ўртасидаги муносабатларни олий даражадаги Совет—Америка учрашувлари давомида биргаликда ишлаб чиқилган йўлга ва конкрет шартномаларга мувофиқ равишда янада ривожлантириш нуқтаи назаридан ижобий ва фойдали деб ҳисоблайди.

• • •

ЖЕНЕВА, 12 июль (ТАСС). КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико бугун Женевадан Ватанига жўнаб кетди.

ТАСС ХОДИМЛАРИГА МУКОФОТЛАР

СССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан, КПСС ва совет давлатининг ички ва ташқи сиёсатини пропаганда қилиш ҳамда ахборот иши форма ва методларини такомиллаштириш соҳасидаги хизматлари учун ТАСС системаси ходимларининг катта бир группаси СССР орден ва медаллари билан мукофотланди. Шу жумладан, Ўзбекистон Информация агентлиги директорининг биринчи ўринбосари **В. Я. Алишев** Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан, агентлик директори **Ҳ. Ю. Аслиддинова** Халқлар дўстлиги ордени билан, телетайпчилардан **М. С. Кудрявцева, Г. А. Содиқова** III даража Меҳнат шуҳрати ордени билан, редактор **Т. И. Скутельская**, фотомухбир **Р. В. Шамсиддинов**, мухбир **М. К. Чимбергенов** «Шавкатли меҳнати учун» медали билан, машинистка **Т. Холитова** «Меҳнатда ўрнак кўрсатганлик учун» медали билан мукофотланди.

„Союз — Аполлон" парвози арафасида

ТИНЧЛИК ВА ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДА

ОРБИТАДА УЧРАШУВ ОЛДИДАН

Маълумки, шу йилнинг апрель ойи охирларида, биргаликда ўтказилаётган машқларнинг сўнггисини туғаллаш арафасида «Союз» ва «Аполлон» космик кемаларининг экипажлари ва уларнинг мураббийлари Ўзбекистон бўйлаб сафар қилган эдилар. Яқинда инсоният тарихида биринчи марта интернационал Совет — Америка экспедицияси ер атрофи орбитасига парвоз қиладиган бир пайтда Коинот сирини очувчи мард фазокорлар билан бўлган учрашувнинг уч унутилмас куни ҳақида яна хотирлашни лозим топдик.

ФАЗОГИРЛАР УЛУҒБЕК ДИЁРИДА

«Союз» ва «Аполлон» экипажини олиб бораётган иккита ЯК-40 самолёти Бухоро аэропортига қўнганида Қизилқумнинг нафис гуллари очилди. Бу сўзларни ялтироқ гап деб ўйламанг, тағин. Лолаларни эрта саҳарда воҳа чегараси туғаб саҳро бошланаётган жойдан теришган эди. Ғунчаларнинг бир неча соатдан кейин очилишини мўлжаллаб атайлаб танлаб теришганди. Бу ҳақда биз аэропортда танишган атлас кўйлакли қиз — Абу Али Ибн Сино номидаги область кутубхонасининг ходими Лола Йўлдошева гапириб берди.

— Лола, Юрий Гагарин космосга учганида неча ёшда эдингиз?

— Биринчи синфда ўқирдим. Ўша куни уйимизда радиони ўчирганимиз йўқ. ТАССнинг Гагарин парвози ҳақидаги хабари ҳамон қулоқларим тагида жаранглаб тургандай...

— Бугун-чи? Бу кун ҳам хотирангизда узоқ сақланса керак?

— Албатта. Космосда биргаликда ишлайдиган турли қитъа кишиларини кўриш ва учратиш катта қувонч.

Шундай қилиб. Совет ва Америка космонавтларининг Ўзбекистон бўйлаб саёҳат орбитаси Бухородан бошланди. Бойқўнғирда ўтказиладиган машқларнинг сўнгги босқичи олдидан «Союз» ва «Аполлон» кемалари экипажларининг «оқ олтин» ўлкаси бўйлаб уч кунлик саёҳати давомида Бухоро уларни кутиб олган биринчи шаҳар эди.

Бухоронинг кенг майдонида меҳмонлар Ғалабанинг 30 йиллиги шарафига ўрнатилган мемориални бориб кўрдилар. Гранитга Ватан учун олиб борилган жангларда ҳалок бўлган 18 мингдан зиёд кишининг исми ёзилган. Бухоро бўйлаб саёҳатда область партия комитетининг биринчи секретари Қ. Муртазоев ҳамроҳлик қилаётган космонавтлар мемориални зўр қизиқиш билан кўздан кечирдилар. Мемориал атрофида ташкил этилган паркка Алексей Леонов, Валерий Кубасов, Томас Стаффорд, Дональд Слейтон, Вэнс Бранд, Анатолий Филипченко, Николай Рукавишников, Аллан Бин, Рональд Эванс ва Жек Лаусмалар дастлабки ниҳолларни ўтқазишди.

Космонавтлар яқиндагина очилган Абу Али Ибн Сино ёдгорлиги олдида узоқ туриб, қадимий даврнинг буюк олими ҳурматини бажо келтирдилар. Ўзбек халқининг тарихи ва республиканинг бугунги куни билан қизиқдилар. Улар Бухоронинг янги қурилишларини кўздан кечирдилар, социалистик интеграция комплекс программасига мувофиқ областнинг энг йирик қурилишларида ишлаётган болгариялик бинокорлар билан учрашдилар.

Бизнинг ЯК-40 самолётларимиз яна осмонга кўтарилди. «Союз» ва «Аполлон» экипажлари билан биргаликда самолёт бортида уларнинг мураббийлари — Совет космонавтларини «Союз—«Аполлон» программаси бўйича тайёрлаш раҳбари, икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони авиация генерал-лейтенанти Владимир Шаталов, Совет томонидан «ЭПАС» лойиҳасининг техник директори, СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Константин Бушуев, Америка томонидан «ЭПАС» лойиҳаси техник директорининг ўринбосари, сўнгги Ой экспедицияси иштирокчиси астронавт Южин Сернан ҳам бор эдилар. Самолёт иллюминаторларидан кўзга ташланган Калон минораси ва осмонга бўй чўзиб турган янги «Бухоро» меҳмонхонасининг биноси ортда қолди. Бухородан Самарқандгача бўлган қирқ минут вақт қизғин суҳбат билан ўтди. Суҳбат давомида руслар инглизча, америкаликлар эса русча сўзлашарди.

— Тилимиздаги тўсиқларни енгаяпмиз, — кулди Алексей Архипович Леонов. — Машқ қилиш имкони туғилди дегунча ундан унумли фойдаланишга ҳаракат қилмоқдамиз.

25 асрлик шаҳар меҳмонларни нафис баҳор гуллари, яшил боғлар ва самарқандликларнинг илиқ табассуми билан қаршилади. Космонавтлар область партия комитетининг биринчи секретари, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Б. Раҳимов билан шарқчасига қучоқлашиб кўришишди.

Меҳмонлар Самарқанднинг тарихий ёдгорликларини мириқиб томоша қилишди. Бундан қарийб 500 йил бурун юлдузлар океанининг лоцманларидан бири бўлган, инсоният тарихида биринчи бор юлдузлар жадвалини тузган буюк олим Мирзо Улуғбек расадхонаси уларда айниқса катта қизиқиш уйғотди.

Лолақизғалдоқларга бурканган Шоҳи-Зинда тепалигида космонавтлар археологлар билан учрашишди. Буни қарангки, астронавтлар бу ерда ўз юртдошлари филадельфиялик археологни учратиб қолишди.

Саёҳатнинг сўнгги куни Тошкентда ўтди. Меҳмонлар эрта билан Ленин номли майдонда бўлишди, Ильич ҳайкали супасига гуллар қўйишди. Улар Дўстлик хиёбонида иккита арча ўтказишди. Ниҳоллар экиб бўлингач астронавт Южин Сернан бундай деди:

— Ушбу арчалар улғаяверсин. Бизнинг болаларимиз ҳам ўсишаверишсин. Ўсишсин ва бизнинг ерда ва космосда биргаликдаги ишимиз тўғрисида эслаб юришсин...

В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкентдаги филиали билан танишган меҳмонлар таклифлар китобига: «Ильичга шундай ажойиб ёдгорлик яратган Ўзбекистон халқига раҳмат!» деган сўзларни ёзиб қолдиришди.

Космонавтлар ва астронавтлар Юрий Гагарин обелиски ва Мангу машъала ёнига келишди. Бу ерда Номаълум солдат ҳоки ётибди. Урушнинг оғир йилларида инсониятнинг умумий душмани — фашизмга қарши жанг қилган кишиларнинг фарзандлари — космонавтлар ва австронавтлар Номаълум солдат қабрини зиёрат қилишди. Улар ҳалок бўлганлар ва коинотга биринчи бўлиб йўл очган киши хотирасини бажо келтириб, ёдгорликлар пойига қизил лолалар қўйишди. Кейин меҳмонлар группаларга бўлиниб, Тошкент бўйлаб сайрга чиқишди. Баъзиларни Чилонзорнинг янги кварталлари қизиқтирса, баъзиларни студентлар шаҳарчаси, бошқаларини эса янги қурилишлар қизиқтирарди. Масалан, авиация генерал-лейтенанти В. А. Шаталов Чкалов номидаги авиация заводи ишчи ва хизматчиларининг меҳмони бўлди.

Космонавтлар ва астронавтларни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. М. Матчонов қабул қилди. Мезбонлар ва меҳмонлар ўртасида қизғин суҳбат бўлиб ўтди. Мана уларнинг дил сўзлари.

Авиация генерал-лейтенанти Владимир Александрович Шаталов:

— Союз» ва «Аполлон» экипажларининг барча аъзолари номидан меҳнатсевар Ўзбекистон халқига янги ютуқлар тилашни истайман. Шу кунларда биз кўп нарсаларни кўришга муваффақ бўлдик. Таассуротимизни сўз билан ифодалаш қийин. Сизнинг ютуқларингиз жуда катта ,истиқболингиз гўзал ва ажойиб.

Полковник Алексей Архипович Леонов:

— Бу америкалик ҳамкасбларимизнинг парвоз олдидан мамлакатимизга сўнгги сафари бўлди. Энди биз Бойқўнғирга йўл оламиз. У ерда ҳамкасбларимиз учишга тайёрланаётган космик кема билан танишадилар. Бизнинг биргаликдаги парвозимиз планета халқлари ўртасида тинчлик ва ҳамкорликнинг рамзи бўлиб қолади. Ҳолбуки, планетамиз унчалик катта эмас. Уни космик кемада бир ярим соатда айланиб чиқиш мумкин. Ундаги кишилар бир-бирларига дўстлик қўлларини чўзаверсинлар, ер юзида ҳамиша тинчлик бўлсин!

Космонавт-учувчи Николай Николаевич Рукавишников:

— Мен Ўзбекистонда аввал ҳам бўлганман. Болалигимдаёқ, уруш йиллари ота-онам билан шу ерда яшаганман, Ангрендаги мактабда ўқиганман. Албатта, ўша дамларни республиканинг бугунги куни билан тенглаштириб бўлмайди. Бу ердаги ўзгаришлар кишини лол қолдиради.

Бригада генерали Томас Стаффорд (русчалаб):

— Ўзбекистонда бўлганимдан жуда хурсандман. Биргаликдаги парвозимизнинг муваффақиятли чиқишига ишончим комил. Ҳар иккала экипаж ҳам парвозга тайёр. Космик кемалар яхши формада. «ЭПАС» программаси мамлакатларимизнинг биргаликдаги ишида биринчи босқич деб ўйлайман. Йигитларингиз билан ер атрофи орбитасидагина эмас, бепоён космос бўшлиқларида ҳам учрашишни орзу қиламан.

Астронавт Дональд Слейтон (русчалаб):

— Мен қисқагина қилиб сизларда жуда ҳам яхши экан, демоқчиман!

СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Константин Давидович Бушуев:

— Бўлажак парвоз икки етакчи космик давлатнинг биргаликда ишлаши мумкинлигини кўрсатмоқда. Биз Ер атрофи орбитасида туташишга қодир бўлган иккита мураккаб машина яратдик. Томонларнинг ҳар бири умумий мақсад йўлида меҳнат қилди. Бу космик бўшлиқни ўзлаштиришнинг перспектив йўлидир. Космосда халқаро ҳамкорлик ривожланаверади.

Хайрлашиш олдидан мен меҳмонлардан Юрий Гагарин портрети ва унинг «Ерни кўряпман» китобига автографлар ёзиб беришни сўрадим. Космонавтлар ва астронавтлар биринчи космонавтнинг чеҳрасини кўриб жилмайишди ва ҳар бири эсдалик учун дастхат ёзиб қолдиришди. Анатолий Васильевич Филипченконинг сўзлари эсимда:

— Буни эҳтиёт қил, журналист. Чунки у жуда кўп авлодлар учун қимматбаҳо ёдгорлик бўлиб қолади. Юрамизнинг портретига қараб, уларнинг ҳар бири Гагаринни ва унинг изидан борувчиларни эслашади. У шундай деди-да, кўкрагимга «Союз»—«Аполлон» сўзлари ёзилган нишонни тақиб қўйди.

А. ДИНАРОВ,

Шу йил баҳорда «Союз» ва «Аполлон» космик кемаларининг экипаж аъзолари ва уларнинг мураббийлари серқуёш республикамиз пойтахтида меҳмон бўлишган эди. Юқоридаги суратда: тарихий парвознинг экипаж аъзолари.

———⊙———

АҚШ. Пастдаги бу сурат Совет ва Америка космонавтларининг биргаликдаги учишига тайёргарлик кўрилаётган пайтда Канаверал бурнидаги космик парвозлар марказида олинган. Совет космонавти Алексей Леонов (ўртада) космонавтлар — (чапдан ўнгга) А. Филипченко, В. Кубасов, В. Бранд, Т. Стаффорд ва В. Шаталовларга ўз кинокамерасини кўрсатмоқда.

АП — ТАСС фотоси.

КОСМОС ЗАБТКОРЛАРИ

I.

Шу дамгача инсоният бешиги — Ерни тарк этиб, космосга сайр қилган киши планетамизда бор-йўғи 75 та! Бироқ уларнинг машаққатли меҳнати ғоят буюк ва шарафлидир. Шу 75 нафар космос «саёҳатчиси»нинг ҳам карвонбошиси бор. Бутун элларда ва дилларда умрбод муҳрланган бу ном— Юрий Гагариндир.

Шу 75 нафар қаҳрамоннинг ҳар бири космонавтика тарихида ўзига хос олам очди. Айтайлик, америкалик Френк Борман, Жеймс Ловелл, Уильям Андерс биринчи бўлиб Ойни айланиб ўтиб, Ер ҳақиқатан ҳам думалоқ шар шаклида эканлигига ўз кўзлари билан ишонч ҳосил қилдилар. Нейл Армстронг биринчи бўлиб Ой жамолига «қадам қўйди». Алексей Леонов биринчи бўлиб космик кемадан чиқиб, очиқ космосда «сайр қилди».

Улардан кейин бошқалар космосга чиқиб. биринчиларнинг ишини давом эттиришди. Бироқ уларнинг тадқиқоти қийинроқ, олган топшириқлари мураккаброқ эди. Герман Титов билардики, вазнсизлик ҳолати кишини ҳалок қилмайди. Бунга Юрий Гагарин кафолат бериб турарди. Стаффорд билардики, Ойга йўл олиш уни ўлимга маҳкум этмайди. Чунки бу йўлни Борман босиб ўтганди. Конрад билан Бин билишардики, улар Ойнинг жамолига маҳлиё бўлиб, унинг чангларида «ютилиб» кетишмайди. Чунки улардан олдин Армстронг сиҳат-саломат қайтган эди. Уайт билан Сернан, Хрунов билан Елисеев космос денгизида бамисоли жавлон уришди. Чунки улар Леонов хавф-хатарсиз «сайр қилгани»ни билишарди.

Энди омадни қарангки, худди ўша Алексей Леоновимизга халқаро космик кемага командирлик қилиш насиб қилиб турибди. Алексей Архиповичнинг таржимаи ҳоли газетхонларга равшан. Ҳаяжонли парвоз олдидан яна бир карра эслаб ўтсак ортиқча бўлмас. Колхозчи оиласида дунёга келган. Биринчи Ғалаба баҳори нишонланганида ўн бир ёшда эди. Ўша вақтда бошқа тенгқурлари қатори уруш машаққатларини обдон бошдан кечирди. Уй-жой шароити, кийим боши, тирикчилиги барча қатори ғарибона эди.

Космосга парвозидан кейин ўтказилган митинглардан бирида айтган ушбу сўзлари беихтиёр эсга келади:

— Баъзан сал тилга тушиб қолдингми бу одам халқнинг ичидан етишиб чиққан дейишади. Илло-билло, мен ҳақимда шундай деманглар. Сизларнинг орангиздан ҳеч қаёққа кетиб қолганим йўқ-ку! Ҳамиша сизлар билан биргаман. Космосга олиб борадиган ҳамма йўл шу она-Ердан бошланади. Мен бўлсам, ишчи синфи жанобi олийларининг махсус топшириғи билан сизларнинг элчингиз сифатида командировкага йўл олганман.

Бундан 18 йил муқаддам, 1958 йил 15 июлда дўстига ёзган мактубига нигоҳ ташланг: «Аллақандай улкан иш пишиб етилаётгандай чамамда. Тез орада стратосферадан ҳам баланд чўққиларни эгаллашга штурм бошланди. Мен ҳам махсус группаға олишларини сўраб рапорт бердим. Ахир, ҳамиша ер юзасида учиб юравермайман-ку... Ўша группага олишса, бутун борлиғимни янги ишга бағишлаган бўлур эдим».

1960 йили уни косманавтлар отрядига қабул қилишди. Бу ҳақда Леоновнинг кундалигидан қуйидагиларни ўқиймиз: «Катта комиссия тўпланди. Сергей Павлович Королев учиш ва парвозларнинг вазифалари ҳақида ҳикоя қила туриб, менга шлюз қурилмаси орқали кабинадан чиқишни таклиф этиб қолди. Наҳотки, менинг келажагимга шу қадар катта ишонч билдириляпти, деб ўзимга-ўзим ишонмадим».

Ҳа, Сергей Павлович Королев Леоновнинг абжирлигини, ғоят ишчанлигини, чидамлилигини, дадиллигини юксак баҳолади.

1965 йил 18 мартда учиш майдонида С. П. Королев Алексей Леоновни қучоқлаб, қулоғига шивирлади: «Сенга панднасиҳат қилиб ўтирмайман, Леша. Фақат бир нарсани илтимос қиламан: кемадан чиққин-да унга қайтиб кир. Бор гап шу».

Космос бўшлиғида ўзини қандай ҳис қилганлигини у шундай изоҳлайди: «Люкдан танамнинг ярми ҳам чиқиб улгурмаёқ кўзимга қуёш нурининг қудратли оқими урилди. Ҳаммаёқ бўм-бўш эди. Бамисоли тепага қарасам, нур спекторининг гўзал чизиғи аниқ кўриниб турарди. Дарҳақиқат, Ер думалоқ экан!».

Космонавтика учун бир фидоий берадиган нарсани инъом этган Леонов ҳамон тиниб-тинчимади. Ҳарбий ҳаво академиясини битирди. Дўстларини космик парвозларга тайёрлашга бош-қош бўлди, ВЛКСМ Марказий Комитети, Москва область Совети, Новости матбуот агентлигидаги юмушлар ҳам аллақанча. Бунинг устига, бўш вақтларида бирам чиройли суратлар чизадики...

Биргаликда учиш бўйича совет кемасининг командири этиб тайинланганида бу хабарни катта шараф ва юксак ишонч деб қабул қилди. «Биз амалда бутун Ер куррасининг номзодларимиз. Космосда зиммамизга юксак масъулият тушажагини биламиз. Лекин биз инсонлигимизни сира йўқотмаслигимиз керак. Энг асосийси мана шунда», — дейди у. Янги парвозда оқ йўл, само лочини!

II.

Америка Қўшма Штатлари ҳарбий-ҳаво кучларининг бригада генерали, «Аполлон» кемасининг командири Стаффорд Оклахома шаҳарчасида туғилган. Онаси ҳали ҳам ўша ерда истиқомат қилади. Юрти каттакичик дарёларга сероб бўлганидан денгизчилик касбини танлагани бежиз эмас. Ҳарбий денгиз академиясига ўқишга кириб, денгиз авиациясининг қирувчиси бўлди.

Калифорниядаги Эдвардс номли синов базасига ишга келганида йигирма тўққиз ёшда эди. Бу вақтда у тажрибали учувчи сифатида танилиб қолганди. Дастлаб ўқитувчилик қила бошлади. Айни пайтда учишни канда қилмади. Ҳаммаси бўлиб 6200 соат самода учди. Яъни. ҳаётининг саккиз ойидан кўпроқ қисмини осмонда ўтказди. Бу борада Томас Стаффорднинг олдига тушадигани Америкада топилмаса керак.

32 ёшида астронавтларнинг иккинчи отрядига қабул қилинди. Уч йилдан кейин «Жемини-3» кемасида учган экипажга дублёр этиб тайинланди. Худди шу кунлари Алексей Леоновнинг номини эшитди. Кемадан чиқиб, очиқ космосда сайр қилган йигитнинг афсонавий ишларига қойил қолди. Қаранг, орадан ўн йил ўтиши билан тақдир уларни яна учраштирди: энди улар космосда икки халқ вакили сифатида учрашдилар.

АҚШда Уолтор Ширра исмли машҳур астронавт бор. «Меркурий», «Жемини», «Аполлон» кемаларининг ҳаммасида у учиб чиққан. Бундан ўн йил муқаддам Страффорд мана шу тажрибали ҳамкасби билан парвоз қилиб, учувчисиз бошқариладиган «Ажена» номли ракетага чиқиб олишлари керак эди. Бироқ, ракета осмонга кўтарилар-кўтарилмас портлаб, майда-майда бўлиб кетди.

Мардлик, жасорат қандай бўлишини амалда кўрсатиш уни кутишдан кўра осонроқ. Стаффорд жасорат кўрсатишни кутадиганлар хилидан чиқиб қолди. Газетхонларнинг хотирасида бўлса керак. Юқоридаги мўлжал амалга ошмагач, уни икки кеманинг биргаликда учиши билан алмаштиришди. Борман билан Ловелл «Жемини-7» кемасида парвозга кўтарилишди. Ширра билан Стаффорд «Жемини-6» кемасида уларни «қувиб» чиқиши керак эди. Бир маҳал денг, улар кемада парвозга чоғланиб ўтиришибди-ю, учишдан дарак йўқ. Двигатель ҳам ишга тушган. Кеманинг орқа қисмидан ногоҳ назорат қилувчи электр занжири тушиб қолди. Авария системаси двигателни ўчирмаганида борми, астронавтлар учмай туриб ҳалок бўлиши турган гап эди. Бунинг устига, ҳаво берадиган пластмассали қопқоқ олиб қўйилмаган экан, босим тушиб кетди. 15 секунд шу тариқа давом этди. Айтишга осон бу дақиқалар. Лекин бу дақиқалар улар учун жуда қимматга тушиши мумкин эди.

Астронавтлар минг бир машаққатни енгиб, уч кундан кейин космосга чиқишди. Икки кема ҳамроҳликда беш соатдан кўпроқ учди.

«Жемини-9» кемаси парвозга тайёргарлик кўраётганида авиация ҳалокати натижасида унинг командири Чарлз Бассет ҳалок бўлди. Стаффорд унинг ўрнига командир этиб тайинланди. Яна техника ўжарлик қилди. 17 майга белгиланган учиш 1 июнга қолдирилди. Ўша куни старт берилишига ниҳояти юз секунд қолганда яна номаълум муддатга кўчирилди. Учиш шундан кейин ҳам икки марта кечиктирилиб, 3 июнда рухсат берилди. Учиш қанчалик машаққатли бўлган бўлса, қўниш шунчалик силлиқ ўтдики, ҳали бирорта ҳам америкалик астронавтлар бунга эришгани йўқ: белгиланган нуқтадан 640 метр нарига сувга қўнди.

Ойга учишда ҳам Томас Стаффорднинг чекига қаттиқ қисмат тушди. У Ойга қўниш олдидан сўнгги репетиция қилувчи «Аполлон-10» кемасига командир этиб тайинланди. Кема Ойдан қарийб 13 километр берида айланиб юрди. У ерда тўсатдан юз берган қийинчиликларни енгиб, Ерга эсон-омон қайтиб тушишда командир кўрсатган жасоратни америкаликлар ҳали-ҳали гапириб юришади.

Индинга ана шу астронавт самога тўртинчи бор парвоз қилади. Учишга тайёргарлик даврида рус тилини анча яхши ўрганиб олди. Чехов ва Толстой асарларини оригиналида ўқимоқда. «Рус тилини космосдаги иш учунгина эмас, балки келажакдаги алоқалар учун ҳам ўрганмоқдамиз. Сизларнинг диёрингиз ва одамларингиз менга жуда ёқиб қолди», — дейди у.

ҲАМКОРЛИКДА ҲИКМАТ КЎП

ОЛИМЛАР ҚУТЛОВИ

Космик командалар, космик стартлар, космик вақт, космонавтлар, астронавтлар... Бу иборалар 1957 йилнинг 4 октябридан бошланди... «Восток», «Восход», «Союз», «Аполлон»...

Давримиз орзулар рўёбга чиқаётган даврдир. Тинчлик программасининг ер курраси узра тантанавор юриши туфайли «Союз» ва «Аполлон» кемаларининг биргаликда парвоз қилиш имконияти туғилди.

Эндиликда космик фан олдидаги имконият ва фаолият майдони анча кенгайган бўлса-да Коинотни ўзлаштиришда қўйилган ҳар бир янги дадил қадам олимлар, инженерлардан ва конструкторлардан янада такомиллашган техника ва фундаменталь билим, космонавтлардан эса ниҳоятда мардлик ва жасорат талаб қилади. Шунинг учун ҳам турли китъалардаги ва мамлакатлардаги илмий ва инженерлик куч-қувватларни бирлаштириш, илмий ғоялар ва прогнозни ўртада баҳам кўриш зарурияти туғилади.

Совет Иттифоқи билан Америка Қўшма Штатларининг яқинда космосда ўтказадиган эксперименти инсоният куч-ғайрати ва имкониятларини шу таҳлитда «туташтириш» учун реал истиқболлар очиб беришига ишончимиз комил.

Оқ йўл сизга, само лочинлари! Сафарингиз бехатар бўлсин, ой бориб, омон келинг!

Обид СОДИҚОВ,
СССР Фанлар академиясининг академиги, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Собир ЮНУСОВ,
СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Ёлқин ТУРАҚУЛОВ,
Иброҳим ҲАМРОБОЕВ.
Ленин мукофоти лауреатлари.

Содиқ МИРАҲМЕДОВ,
Юрий ХУТОРНОЙ,
СССР Давлат мукофоти лауреатлари.

БУГУН-БАЛИҚЧИЛАР КУНИ

„ЖОНЛИ КУМУШ“ ХАЗИНАСИ

Орол бўйларида бўлганмисиз? Яшил тўлқинлар ва олтин ранг денгиз қумлари беихтиёр қўлингизга қалам тутиб, қалбингизга илҳом солади. Олис қизғиш уфқ бойида сузиб юрган балиқчилар қайиқлари элас-элас кўзга ташланади. Ҳавасингиз ортади.

Ажойиб гўзаллик! Орол — ерли аҳоли учун табиатнинг гўзал бир парчасигина эмас, жўшқин меҳнат майдони ҳамдир. Унинг қайноқ бағрида йил бўйи балиқ ови давом этади. Ҳар тонг қирғоқ узра мунчоқдек тизилган минглаб қайиқлар сув ичкариси томон баравар сузиб кетади. Ҳарорат кўтарилган дамларда бўм-бўш қолувчи бухталар кечга бориб яна мотофлюга, қайиқ ва сейнерлар билан тўлиб-тошади. Балиқчиларнинг баракали меҳнатдан сўнгги ҳазил-мутойибалари атрофни тутади. Кучли транспортёрлар, якор занжирлари ва чиғирларнинг ғичирлаши ҳам кулги ва шодликлар орасида билинмай кетади. Тўрлар тўла турли хил балиқлар қабул пунктига туша бошлайди. Ўзининг аъло навлиги билан ажралиб турувчи бу тур балиқларнинг харидорлари мамлакатимиздагина эмас, чет элларда ҳам кўпдан-кўп...

Дарвоқе, денгиз, балиқчилар ва балиқ турлари ҳақида кўп ёзилган. Қорақалпоқ назмининг фахри — Бердах унинг бағрида таваллуд топди. Украин қўбизчиси Тарас Шевченко ўзининг сургундалик йилларини шу ерда ўтказди. Ҳар иккиси ҳам Орол ва унинг заҳматкашлари тўғрисида ажойиб сатрлар битди.

Узр, хаёл билан бўлиб биз, тўлқин гўзалликлари ҳақида сизларни огоҳ этмабмиз. Орол одатига кўра кечга яқин уйғонади. Бебош шамол қанотлари унинг мавжли тўлқинларини қирғоққа ҳайдаб, қум уюмларини дамбадам юва бошлайди.

Мана шу тенгсиз гўзаллик бағрида узоқ йиллар яшаб, меҳнат қилаётган кишилар ҳақида ўйлаганингизда эса гўзалликнинг янги-янги қирраларини сезгандек бўласиз. Кўз олдингизда танлари офтобда қорайган, тўр тортавериб мускуллари чиниққан, вужудидан ғайрат-шижоат балқиб турган балиқчиларни кўрасиз. Уларнинг бири Мусо Ойнаевдир. Биз Мусонинг оддий, аммо сирли қиёфасини чизиш учун бутун бир кунимизни унинг ёнида — очиқ денгизда ўтказдик. Заҳматкаш балиқчининг кучли қўлларию ўткир кўзларини, хотиржам қиёфасию кам гаплик ҳолатини акс эттирувчи муносиб портрет чизишга тайёргарлик кўрдик. Саволларимизга қисқа ва камтарона жавоблар олдик.

— Балиқларни мен тутмайман, уларнинг ўзи менинг тўримга келишади... — дейди у мийиғида кулиб.

Йўқ, Мусо бу гал ҳам камтарлик қилди. Асло ундай эмас. Юз килограмм ва ундан ҳам ортиқ ҳажмда ноёб балиқларни нақадар меҳнат билан овлаётганига ўзимиз шоҳид бўлдик. «Октябрь 40 йиллиги» колхозининг раиси Қодир Маметов у ҳақда гапирар экан, «фахримиз» дея таърифлади.

— Бизнинг Мусо, — деди у сўзининг охирида, — бир беш йилликда икки беш йиллик топшириғини бажариш юзасидан бошланган ташаббусга Орол балиқчилари ўртасида биринчи бўлиб қўшилди. Тўққизинчи беш йиллик топшириқларини икки йилу тўрт ойдаёқ уддалаб, 880 центнер балиқ овлади. Бундан бир неча кун муқаддам қабул пунктларига 1680 центнер балиқ топшириб, ўнинчи беш йиллик планини ҳам бажарди. Жанубий Орол балиқчилари ўртасида у биринчи бор ана шундай катта ютуққа эришди. Балиқчилар М. Ойнаевга юксак ишонч билдириб, Қорақалпоғистон АССР Олий Советига депутатликка сайлашди.

Сафаримизнинг иккинчи куни «Мўйноқ» балиқ-консерва комбинатида бўлдик. Корхона ўзининг хуштаъм консерва маҳсулотлари билан чет элларда ҳам шуҳрат қозонган. Унда тайёрланаётган 24 турдан ортиқ маҳсулотнинг бир неча турига давлат Сифат белгиси берилган. Коллектив бу улкан ютуқни бор-йўғи тўрт йил ичидаёқ қўлга киритди. Ҳозирги кунда янги ускуналар билан жиҳозланган замонавий корхонанинг барча иш жараёнлари тўла механизациялашган. Хом ашё қабул қилишдан бошлаб ,тайёр маҳсулотлар омборига тушаётган маҳсулотларнинг ҳаммаси автоматика ёрдамида амалга оширилади. Мавжуд ускуналарни технология жиҳатидан такомиллаштиришга кенг эътибор беріляпти. Ўтган йили корхонада Симферополь заводидан келтирилган банкаларга маҳсулот жойлаб турувчи иккита машина ишга туширилди.

Консервачилар Гурьев балиқ консерва комбинати коллективи билан кўп йиллардан буён ҳамкорликда ишлаб келадилар. Мусобақадош комбинатларнинг ишчи-хизматчилари ҳар кварталда қилинган ишларнинг натижаси ҳамда эришилган муваффақиятларни ўзаро таҳлилдан ўтказиб туришади. Бир-бирларига телеграммалар йўллаб, эришилаётган ютуқлар тўғрисида хабар қилишади.

Биз корхонанинг энг яхши ишчиларидан бирини кўрсатишни сўрадик. Паст бўйли, қорадан келган ёшгина бир жувонни кўрсатдилар. Бу, консерва цехининг тарозибони Набира Икметова экан. Социалистик мусобақа ғолиби, коммунист Н. Икметовани балиқчилар СССР Олий Совети депутатлигига кўрсатишган.

Балиқ етиштириш бўйича тўққизинчи беш йиллик планини ошириб бажарган Мўйноқ районы зафарида комбинат коллективининг ҳиссаси катта. Улар бу йил 700 минг банкадан ортиқ балиқ маҳсулотлари ишлаб чиқаришга сўз беришган. Корхона ишчи-хизматчилари бугун-эрта зафар қучиш арафасида.

Одамлар сўнгги йилларда Орол денгизи ҳақида кўп ёзадиган, кўп гапирадиган бўлиб қолишди. Бу — табиий. Чунки қатор йиллардан буён ўзлаштирилаётган ерларнинг ҳажми кўпайиши туфайли Амударё ва Сирдарёда йил сайин сув камайиб бормоқда. Натижада, ҳар йили Орол денгизи 1-1,5 метр чамасида пасайиб боряпти. Бироқ, олимлар ва лойиҳачилар ноёб денгизни сақлаб қолиш йўлларини излашмоқда. Ундаги нодир балиқ хилларини кўпайтириш бўйича селекция-уруғчилик ишлари ташкил этилмоқда. Денгиз ичида озуқа базалари яратиш устида иш олиб борилялти. Хўжаликларда ва балиқ маҳсулотлари тайёрланадиган корхоналарда меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш, ишлаб чиқариш самарадорлигини кўтариш имконини берадиган янги техника ва илғор технология ютуқлари кенг жорий этилаётир.

Ҳозирги кунда Орол — «жонли кумуш» хазинасигина эмас, сарҳадсиз қирғоқлари ва «олтин қумлоқ» — табиий пляжлари билан халқимизнинг энг яхши дам олиш жойларидан бирига айланган. Айниқса, ёз ойларида Мўйноқдаги туристлар лагери одамлар билан тўлиб кетади. Икки йилдирки, бир неча километрларга чўзилган Орол «Артеки»да мамлакатимизнинг турли бурчакларидан келган дам олувчиларни учратиш мумкин. Улар бу ерда ўлкамиз қуёши, иссиқ денгиз суви ва «олтин қумлоқ» — баҳаво соҳил завқидан баҳра оладилар.

... бой ... (text cut off)

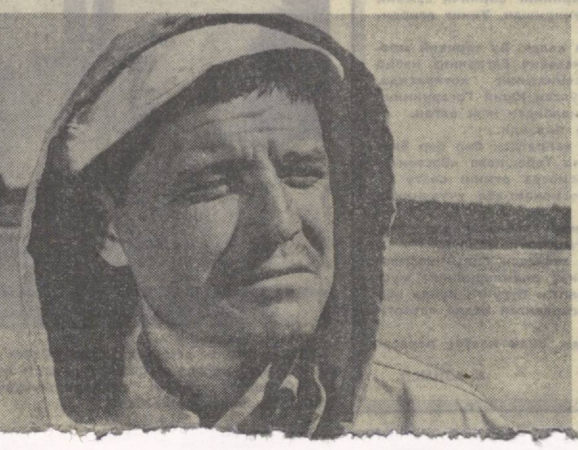

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ВА «ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚА...

ЧОРВА ҚИШ...

ТАРАДД...

76 минг бош қўй-қўзига озу... зига 200 килограмм хашак тўпл... нини ошириб бажарамиз. Донадо... баравар кўпайтирамиз. Сомонни... лар қурамиз, мавжудларини тезн... бош қўйнинг тирик вазнини 45-46...

Самарқанд область, Пахтачи районидаги «Ленинчи чорвадор» совхозининг коллективи тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи йилида ана шундай юксак мажбуриятлар олиб, фидокорлик билан меҳнат қилмоқдалар. **Бу ҳақда хўжалик раҳбари Исмат Шодмонов қуйидагиларни ҳикоя қилади.**

— Ҳозир совхозимиз фермаларида 76 минг бош қўй-қўзи бор, бу ўтган йилдагидан 16 минг бош кўп демакдир. Қўзилатиш мавсумини яхши ўтказдик, совлиқлардан планда кўзда тутилган қўзиларни олдик. Давлатга 33 минг 500 дона ўрнига 36.200 дона қоракўл тери топширдик, терининг сорти юқори бўлди. Ўстиришга қўзи қолдириш топшириғи ҳам ошириб ўринланди. Ютуқларнинг боиси шундаки, совхозимиз бўйича ҳар 100 бош совлиқдан 138 тадан қўзи олишга эришдик.

Қўзилатиш мавсуми қийин шароитда ўтди. Баҳорда ёғингарчиликлар кам бўлди, яйловларда табиий ўтлар яхши ўсмади, ҳатто сув иншоотлари — қудуқларнинг суви ҳам аввалги йиллардагидек бўлмади. Қоракўлчиликда ҳал қилувчи роль ўйнайдиган изень, саксовул ва бошқа ўтлар кутилганча ўсмади. Яна бир қатор қийинчиликларга дуч келинди. Лекин фермаларимизнинг ходимлари—чўпон-чўлиқлар, мутахассислар, ёрдамчилар, хуллас, ҳеч ким қийинчиликлардан нолимади, аксинча партия ташкилотлари атрофида ҳар қачонгидан маҳкамроқ жипслашиб, қаҳрамонлик намуналарини кўрсатиб меҳнат қилди. Бугун унинг самарасини кўриб турибмиз, тўққизинчи беш йилликнинг якунловчи босқичида ҳар қачонгидан каттароқ ғалабага эришамиз.

Ҳозирги кунларда чорвадорларимиз олдида сира кечиктириб бўлмайдиган улкан вазифалар турибди. Булар нималардан иборат? Ўстиришга қолдирилган қўзиларни бундан кейин ҳам тўла сақлаб қолишимиз, чиқим чиқишига мутлақо йўл қўймаслигимиз керак. Бугунги тўқли эртага совлиқ бўлади, эгиз қўзи туғади. Шу йўл билан қоракўл тери, гўшт, жун кўпаяди. Ўстиришга қолдирилган тўқлилар «ремонт» қилинган совлиқлар, қўчқорларнинг ўрнини босади. Келгусида туёқ сонининг кўпайиши ҳам кўп жиҳатдан ва асосан, ўстиришга қолдирилган қўзилар-тўқлиларни кўз қорачиғидек асрашимизга боғлиқдир. Биз чўпон-чўлиқларимиз, мутахассисларимиз билан маслаҳатлашиб, йил охиригача, сўнгра қишлов даврида бирор бош қўзининг нобуд бўлишига йўл қўймасликка келишиб олдик. Шундай кўрсаткичга эришган фермаларнинг ходимларини иш ҳақидан ташқари мукофотлаймиз.

Яқинда ўстиришга қолдирилган эркак ва урғочи қўзилардан янги отарлар ташкил қиламиз. Бу отарларни яйловларнинг шароитини яхши биладиган, узоқ йиллардан буён чўпонлик қилиб, бой тажриба орттирган кишиларга топширамиз, ҳар қадамда уларга кўмаклашамиз. Серўт яйловларни янги отарларга бириктамиз, ундан ташқари қўшимча концентрат ажратамиз. Мақсадимиз ўстиришга қолдирилган қўзиларни қишлов бошлангунча яхши семиртириб олишдир. Юқори семизликдаги қўй-қўзилар учун қаттиқ қиш ҳам унчалик хавфли эмас

Шу кунларда чорвадорларимиз олдида яна бир муҳим вазифа турибди. Иккинчи жун қирқимини ташкилий жиҳатдан уюшқоқлик билан ўтказишимиз керак. Жун вақтида қирқилмаса тўкилиб кетади. Ундан ташқари қўй-қўзилар жуни қирқилгандан кейин қора совуқ тушгунча яна ўзлик ҳолатига келиб олиши керак. Акс ҳолда ўпкасини совуқ уриши мумкин. Шунинг учун қирқимни ғоятда тезкорлик билан сифатли ўтказишимиз, бир грамм жуннинг исроф бўлишига йўл қўймаслигимиз керак. Биз қирқимчиликка тажрибали кишиларни ажратдик, қирқим пунктларини барвақт тайёрлаб қўйганмиз, агрегатлар шай ҳолатга келтирилган, транспорт воситалари ажратилган. Икки қиркимда ҳар бош қўйдан 3 ярим килограммга етказиб жун олиш ниятидамиз.

Яна бир муҳим масала шуки, ҳаво кундан-кунга исиб, ҳарорат кўтариляпти. Бу бир жиҳатдан қоракўл қўйлар учун яхши, албатта. Лекин иккинчи жиҳатдан қўй-қўзилар ўта иссиққа бардош бера олмай касалланиши ҳам мумкин. Бунга йўл қўймаслик учун қўй-қўзиларга кундуз кунлари кўпроқ дам бериб, тунда ўтлатишни ташкил қилдик. Ҳар қандай шароитда ҳам қўй-қўзилар бир кеча-кундузда 18-20 чақирим йўл бостирилиб, яйлов кездирилади, икки-уч марта қондириб суғорилади.

Зоотехниклар, ветеринария врачлари, фельдшерлар муттасил отарларда бўлиб, қўй-қўзиларнинг ҳолатини кўздан кечириб бормоқдалар, нимжон, чимхўр, бирор касалликка чалинганларини ажратиб олиб, профилактик чоралар кўрмоқдалар. Бугун ҳамманинг ўрни яйловларда деб биламиз. Қўй-қўзилар шу кунларда кўнгилдагидек семиртириб олинса, кузда яхши тарози босади, қишловдан бехатар чиқади.

Биз чорва моллари озуқа базасини мустаҳкамлаш учун ҳамма тадбирларни кўряпмиз. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Мурожаати бу борада бизга жанговар программадир. Мурожаатни муҳокама қилиб чиққач, қишловга тайёргарликни кучайтиришга қаратилган қатор тадбирлар белгилаб, изчиллик билан амалга оширмоқдамиз.

... ганча ... ҳеч ким инкор этмайди. Лекин ҳар грамм дон учун нечоғли қаттиқ кураш олиб бораётган бўлсак, сомон учун ҳам шундай курашмоғимиз керак. Чунки сомон чорва моллари учун энг яхши озуқадир. Ҳар қандай шароитда ҳам сомон жамғариш топшириғини ошириб адо эта... ...га кузда тутилган ...на ўрнига 274 тонна ...топширилди. Ҳар бош ...г тирик вазнини 45-46 ...раммга етказиб гўштга ...ширишни бош вазифа қи... қўйдик.

...овхозимиз чорвадорлари ёз ...куз фаслларини ғайратли ...нат билан ўтказадилар, қишлов фасли учун етарли озуқа жамғарадилар, давлатга чорва маҳсулотлари топшириш юзасидан зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини тўла бажариш билан партиямизнинг XXV съездини кутиб оладилар.

СОФИЯ. Қора металлургия илмий тадқиқот институти ишлай бошлаганига ўн икки йил бўлди. Шу вақт ичида институт ходимлари Болгария Халқ Республикасининг халқ хўжалиги учун муҳим бўлган 300 дан ортиқ проблемани ишлаб чиқдилар. Шундан 150 га яқини ҳозиргача ишлаб чиқаришга жорий этилди ва йилига 23 миллион лев фойда бермоқда.

ҲАР ТЎРТ КИШИНИНГ БИРИ ЎҚИЙДИ

УЛАН-БАТОР. Монголия Халқ Республикаси халқ революцияси... ...лантириш соҳасида катта муваффақиятлар билан кутиб олмоқда.

Революциядан аввал кўпчилик аҳолиси саводсиз бўлган мамлакат ЮНЕСКОнинг махсус мукофоти билан — шу социал иллатни тугатганлиги учун Н. К. Крупская номидаги халқаро мукофот билан тақдирланди. Ҳозир МХРда еттита олий ўқув юрти, 12 та илмий тадқиқот институти, ўнлаб ҳунар-техника билим юртлари, 550 дан ортиқ умумий таълим мактаби ишлаб турибди. Республиканинг ҳар тўрт гражданидан бири ўқимоқда.

IX ХАЛҚАРО КИНОФЕСТИВАЛДА

КУРАШ ВА БУНЁДКОРЛИК ФИЛЬМЛАРИ

«Россия» меҳмонхонасининг пештоқида қарийб юз мамлакатнинг давлат байроқлари ҳилпираб турганлиги шу кунларда Москва халқаро кино санъатининг пойтахтига айланганлигидан ёрқин далолат бермоқда. IX Москва кино фестивалининг экранларида тематикаси ва ижодий маҳорати жиҳатидан ранг-баранг фильмлар кўрсатилмоқда. Бу фильмлар орасида тинчлик, тараққиёт учун, миллий мустақиллик ва инсон ҳуқуқи учун курашга бағишланган фильмлар етакчи ўринни эгаллайди.

Фестивалнинг дастлабки кунларидаёқ кўрсатилган фильмлар КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневнинг фестиваль қатнашчилари ва меҳмонларига йўллаган табрикномасида, Москва фестивали барча қитъаларнинг кинематографчилари учун очиқ, деб айтган сўзларини тасдиқламоқда.

11 июль куни бадиий фильмларнинг конкурс кўрсатувида Миср Араб Республикаси, Ҳиндистон, Швеция, Бельгия кино ленталари намойиш қилинди. Миср режиссёри М. Радининг «Осойишталик фарзандлари» деган фильми мамлакатда янги ҳаёт қурилиши, халқнинг фидокорона меҳнати, унинг агрессор ҳамлаларига қарши олиб борган кураши тўғрисида ҳикоя қилади.

Ҳиндистон режиссёри М. Сеннинг «Хор» фильми о...ди кишилар — ...чилар ва деҳқо...ларнинг синфий бирдамлигиг... бағишлангандир.

Швец...янинг «Оқ девор» фильми ва Бельг...янинг «Гибралтардан совға» карти...наси муаллифларнинг зўр эътибори... инсон психологиясига, унинг ички... ҳаётига чуқур кириб боришга қар...атган.

Фестивалнинг биринчи «иш» куни ...мошабинларга Европа, Осиё ва Аф...ика кинематографчиларининг про...ессив асарлари билан танишиб чи...ш имконини берди. IX кино кўриги ...шланди. Режиссёрлар, артистлар, ...одюсерлар, журналистларнинг уч...шувлари ва суҳбатлари бошланиб ...тди. Ҳинд режиссёри С. Рей ана шу ...стона алоқаларнинг муҳимлигини ...ъкидлаб, бундай деди: «Москва ...стиваллари тилларнинг хилма-хил...ги тўсиғини жўнгина бартараф ...моқда ва муштарак мақсад сари ...раётган санъаткорлар ўртасидаги ...вжуд алоқалар мустаҳкамланмоқ...». (ТАСС).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

⊙ ПАРИЖ. Франциядаги энг ...ирик касаба союз бирлашмала...и — умуммеҳнат конфедерация...и ва Франция демократик меҳ...ат конфедерациясининг ташаб...уси билан пайшанба куни кечку...ун Франция пойтахтида оммавий ...амойиш бўлди. Намойишда ҳо...ирги пайтда забастовка кураши ...енг тарқалган мамлакатдаги 437 ...аноат корхонаси ва муассасасида ...шловчи 450 мингдан ортиқ меҳ...аткаш номидан неча ўн минг...аб киши қатнашди. Иш ташлов...илар иш ҳақини ошириш учун ...урашмоқдалар.

⊙ ЛОНДОН. Шу йилнинг бирин...и кварталида инглиз ишчилари...инг реал даромади бир процент...ан зиёд камайди. Турмуш дара...аси тўғрисида статистика бош...армаси томонидан эълон қилин...ан расмий маълумотлардан шун...ай хулоса келиб чиқади. «Мор...инг стар» газетаси бу маълумот...арни шарҳлаб, қуйидагиларни ...ади: Ҳозирги вақтда аҳвол ях...иланган эмас. Ҳукуматнинг янги ...юджети солиқларни кўпайтириш...и кўзда тутади. Кейинги вақт...арда квартира ҳақи, электр ва ...аздан фойдаланиш тарифлари, ...ранспортда қатнов ҳақи анча ...ртди.

⊙ БОНН. Ғарбий Германияда ...арх-наво кўтарилмоқда. Герма...ия Федератив Республикаси ста...истика бошқармасининг маълу...отларига қараганда, Ғарбий Гер...аниядаги ҳар бир оиланинг ти...икчилик минимуми 1970 йилдан ...ртиб 1975 йилгача 33,4 процент ...упайган. Шу билан бирга энг ...арур молларнинг нархи, хизмат ...ўрсатиш ва уй-жой ҳақи кескин ...уратда ортган.

⊙ ТОКИО. Япониядаги иккита ...ирик пўлат қуйиш компанияси — ...Навасаки стил» ва «Кобэ стил» ...омпаниялари ўз маҳсулотининг ...архи яқин орада 15-16 процент ...ширилажагини маълум қилди. ...Ниппон стил» металлургия ком...анияси шундан икки кун олдин маҳсулот нархи оширилажагини эълон қилди. Яқин орада пўлат ишлаб чиқарувчи энг йирик бошқа корхоналар, шу жумладан «Сумитимо Киндзоку» корхонаси ҳам нархлар оширилажагини эълон қилади.

«Жапан таймс» газетасининг ...абар беришича пўлат нархининг кўтарилиши натижасида қимматчилик янада авж олади ва пулнинг қадри тушиб кетади. (ТАСС).

...АТЛАРИДА

ХАНОЙ ҚУРИЛМОҚДА

ХАНОЙ. Қадимий Ханой — минг йиллик тарихга эга бўлган шаҳар қиёфаси ўзгариб, ёшариб бормоқда. Шаҳарнинг шимоли-ғарбий қисмидаги Зянгво уй-жой районининг ўзидагина ҳозиргача 23 та беш қаватли иморат қуриб битказилди. Уларга 14 минг киши кўчиб кирди. Шу йилнинг охиригача Зянгво районида яна 20 минг квадрат метр уй-жой фойдаланишга топширилади. Ханой атрофларида ҳам кўпгина бинолар қурилмоқда. Ханой Қизил дарё водийсида жойлашган бўлиб, шу дарё устига эски Лонгбьен кўприги ўрнига янги замонавий кўприк қурилмоқда. (ТАСС).

КАДРЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ ЎҚИШИ

Республика пойтахтидаги ишчилар, инженер-техник ходимлар ва хизматчилардан қарийб 240 минг киши ўтган ўқув йилида марксча-ленинча таълим ва кадрларнинг иқтисодий ўқиши системасида экономика масалаларини ўргандилар. Шаҳар партия комитетида ўтказилган якунловчи илмий-амалий конференцияда ана шу ҳақда гапирилди.

«Главташкентстрой», В. П. Чкалов номли авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси, трактор заводи, шаҳардаги бошқа корхона ва муассасалар партия ташкилотларининг вакиллари орттирилган тажрибани умумлаштирдилар, кадрларнинг иқтисодий таълими меҳнат коллективларининг беш йиллик топшириқларини муддатидан олдин бажариш учун, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини янада яхшилаш учун курашига қандай ёрдам бераётганлиги тўғрисида гапирдилар.

(ЎзТАГ).

Паррандачилик ривожланмоқда

БИРУНИЙ. Район меҳнаткашлари кўплаб парранда гўшти ва тухум етказиб бериш перспектив планларини бажарай деб қолдилар. Беруний номли совхозда йилига 110-120 минг жўжа очириладиган инкубатор станцияларидан бири фойдаланишга топширилди. Келаси йили яна уч-тўрт хўжаликда шундай станция қуриб ишга туширилади. Бу қорақалпоқ диёрида паррандачиликни ривожлантиришнинг энг истиқболли йўлларидан бири бўлиб қолди.

ХАЁЛ ВА ҲАҚИҚАТ

Олис юлдузлар томон парвоз қилишга шайланаётган кема экипажининг аъзолари турли миллат фарзандлари: рус, америкалик, француз, инглиз, немис, итальян. Булар машҳур олим, космонавтика фанининг асосчиси К. Э. Циолковскийнинг «Ердан ташқари» деб номланган илмий-фантастик повестидаги экипаж аъзолари.

Халқларнинг олис космик кенгликни ўзлаштириш борасидаги куч-ғайратларини бирлаштириш ҳақидаги ғоя бундан ярим аср аввал биринчи мартаба худди ана шу китобда олға сурилган эди. Ўша пайтда бу гап ҳали хаёл эди. Аммо, китоб муаллифи шундай кун келишига ишонарди.

...1957 йилнинг 4 октябри инсониятнинг космосга парвози ҳақидаги асрий орзуси ушалишининг бошланган куни бўлди. Худди ўша куни Совет Иттифоқида Ернинг сунъий йўлдоши учирилди. Космик асрнинг бошланишига асос солган Ернинг ўша сунъий йўлдоши оғирлиги 83,6 килограмм бўлиб, унинг ердан узоқлашуви 900 километрга борди. Американиклар эса ўзларининг биринчи сунъий йўлдошларини 1958 йилнинг 31 январида учиришди. Унинг оғирлиги 14 килограммга яқин эди.

Космосга парвоз қилиш навбати инсонга келди. Бу тарихий миссияни бажариш ватандошимиз Юрий Алексеевич Гагаринга насиб қилди. 1961 йилнинг 12 апрели бутун инсониятнинг хотирасида. Номи етти иқлимга маълум ва машҳур бўлган Юрий Гагариннинг хотираси ер куррасидаги ҳар бир инсон қалбидан жой олган.

Асрий орзу ушалди — хаёл ҳақиқатга айланди...

1963 йилнинг 16 июнида инсоният яна ҳайратдан бир бор ёқасини ушлади. Довюрак рус қизи Валентина Терешкова «Восток-6» космик кемасини моҳирона бошқариб космосда етмиш соату 5 минут парвоз қилди. Жаҳонда биринчи космонавт-аёл учувчининг жасорати ҳамон танҳо.

Бу рўйхатни яна давом эттирсак космос лочинларидан яна кимларнинг исми-шарифи қайд этилиши ўзингизга маълум.

«Интеркосмос» туркумидаги йўлдошлар воситаси билан космосни ўрганишда қардош социалистик мамлакат олимларининг мустаҳкам илмий ҳамкорлиги ривожланиб боряпти. Бугунги кунда эса «Союз» ва «Аполлон» космик кемалари эгарланган отдай «старт» деган командани кутиб турибди.

Қизғин тайёргарлик ишлари ортда қолди. Энди навбат парвозга!

А. АЗИМОВ.

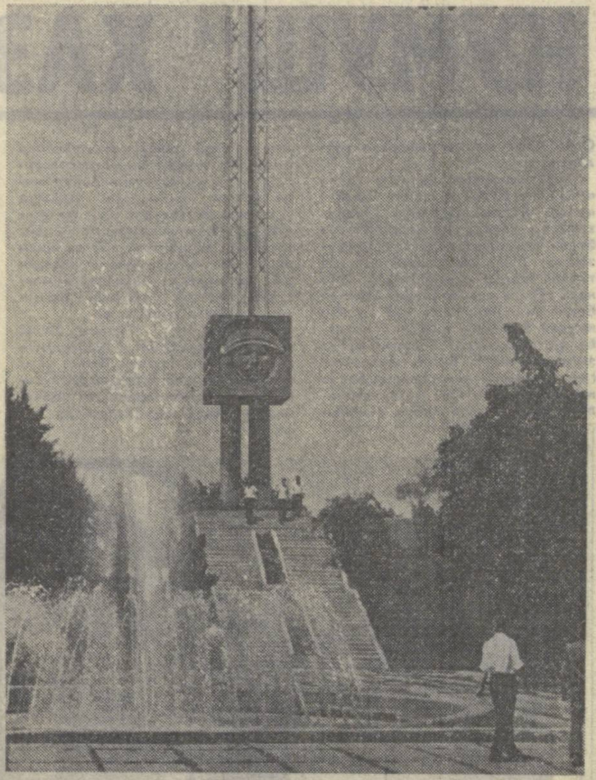

Инсониятнинг асрий орзусини рўёбга чиқарган — биринчи бўлиб ердан космосга парвоз қилган, номи етти иқлимга маълум ва машҳур бўлган СССРнинг биринчи космонавт-учувчиси Юрий Алексеевич Гагарин номли Тошкентдаги хиёбон.

ТАНИШИНГ: ЧЕМПИОНЛАР

Ўзбекистон спортчилари СССР халқлари V ёзги спартакиадасида иккита олтин, иккита кумуш ва иккита бронза медаль олган эдилар. Олтинчи спартакиада программасидаги мусобақаларнинг ҳали учдан бир қисми турибди, республикамиз вакилларининг медаллари эса йигирматага етди. Самбочи Баҳром Оқилов билан Собир Қурбонов, қайиқ ҳайдовчи Владимир Мустафоевлар боксчи Руфат Рисқиев сингарилар спартакиада чемпиони бўлдилар. Суратларда: мамлакатимизнинг кучли спортчилари ўртасидаги баҳслардан ғалаба қилиб, спартакиада олтин медалларини олишга муваффақ бўлган Б. Оқилов, С. Қурбонов ва В. Мустафоев.

Б. Натанилов фотолари.

Янги китоблар

Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти қуйидаги китобларни босмадан чиқарди.

Ойбек. АСАРЛАР. Ўн олти томликнинг ўнинчи томи. **ТАРЖИМАЛАР.** 320 бет, тиражи 10.000, баҳоси 86 тийин.

Самар Нуров. БЕДА ХИДИ. Ҳикоялар тўплами. 96 бет, тиражи 15.000, баҳоси 15 тийин.

Умаржон Исмоилов. ТАНЛАНГАН АСАРЛАР. ШЕЪРЛАР, ПРОЗА, ДРАМАЛАР. 424 бет, тиражи 10.000, баҳоси 1 сўм 94 тийин.

Азиз Қаюмов. «САДДИ ИСКАНДАРИЙ» (Алишер Навоий ҳақида). 194 бет, тиражи 5000, баҳоси 47 тийин.

Ш. Шомуҳамедов. ГУМАНИЗМ—АБАДИЯЛИК ЯЛОВИ. Мақолалар тўплами. 242 бет, тиражи 5000, баҳоси 69 тийин.

Адҳам Ҳамдам. ШЕЪРЛАР. [торн] бет, тиражи 10.000, баҳоси 10 т[ийин].

Раҳим Бекниёз. МОВИЙ ТУ[…]ҚИНЛАР. Шеърлар. 46 бет, тиражи 10.000, баҳоси 14 тийин.

Қамчибек Кенжа. СОҒИНЧ. Шеърлар. 64 бет, тиражи 5000, баҳоси 20 тийин.

Редактор ўринбосари
Х. ЕДГОРОВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 10.00 — МОСКВА. 18.10 — ТОШКЕНТ. 18.15 — Камалак. 18.50 — Партком ва социалистик мусобақа. 19.15 — **«Ахборот».** 19.30 — Бугун — Балиқчилар куни. 19.40 — **Телеминиатюралар.** 20.20 — **«Ахборот».** 20.40 — Концерт. 21.30 — МОСКВА. **«Вақт».** 22.00 — **Футбол:** «Динамо» (М) — МАСК. 22.45 — Кинопанорама. **ИККИНЧИ ПРОГРАММА.** 9.55 — ТОШКЕНТ. 10.00 — Янгиликлар. 10.10 — Мультфильм. 10.30 — **Қўлни бер, Қоплон** (бадиий фильм). 11.35 — Ўқув кўрсатуви. 12.05 — Меҳримиз, қалбимиз қўри. сизга аёллар. 13.10 — Кино экран янгиликлари. 13.40 — Нафосат оламида. 18.10 — МОСКВА. 19.00 — Янгиликлар. 19.15 — Мультфильм. 19.35 — Цирк томошалари. 20.00 — Қиличбозлик бўйича Европа чемпионати. 20.15 — Совет Иттифоқи чет эллик дўстларимиз нигоҳида. 20.30 — **Киносаёҳатчилар клуби.** 21.30 — ТОШКЕНТ. 22.00 — Бадиий фильм. **УЧИНЧИ ПРОГРАММА.** 19.00 — ФРУНЗЕ КЎРСАТУВЛАРИ.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Есения — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун), «ЧАЙКА», (11.00, 13.30, 16.00, 18.30).

Эсавер, шамол! — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Манзил томон кетяпман — «НАВОИЙ номли, «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (12.00, 16.00, 18.00, 21.30).

Туҳмат қурбони. Тонг — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН», «НУКУС» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (11.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 19.00, 20.00).

«Кўк илон» ҳалокати — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

«Кўк илон» ҳалокати — «ХИВА».

М. Қориёқубов номидаги ўзбек давлат филармонияси
13 июлда
Чуст район стадионида
«САНЪАТ БАЙРАМИ»
ҚАТНАШАДИЛАР:

Ўзбек ашула ва рақс «Шодлик» ансамбли. Бадиий раҳбар — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Ҳ. НИШОНОВ.**

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист, ҚҚ АССР халқ артисти Гулшод ОТАБОЕВА, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: Олмахон ҲАЙИТОВА, Дилафруз ЖАББОРОВА, Жуманазар БЕКЖОНОВ.

Солистлар: Фахриддин УМАРОВ, Дадахон ҲАСАНОВ, Шерали ЖЎРАЕВ, Ортиқ ОТАЖОНОВ.

ЎЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ АНСАМБЛИ.

Музика раҳбари — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Салоҳиддин ТУХТАСИНОВ.

Программани — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Ғулом ТОЖИАЪЛОЕВ олиб боради.

Концерт кеч соат 7 да бошланади.

Билетлар сотилмоқда.

ТАШКИЛОТЛАР РАҲБАРЛАРИ ВА ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА! УЗСПОРТТОРГНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ МАГАЗИНЛАРИДА

Муқимий кўчасидаги 2- Пахтакор кўчасидаги 3-магазин (телемарказ ёнгинасида)ларида баҳоси

55-60 ПРОЦЕНТ АРЗОНЛАШТИРИЛГАН

КАТЕРЛАР ВА УЛАРГА ЁҒОЧЛИ ҚАЙИҚ ҲАМДА МОТОРЛИ ҚАЙИҚЛАРНИ СОТИШ БОШЛАНДИ.

Узспортторгнинг Тошкент шаҳри, 700146, Строительная кўчаси, 1-уйда жойлашган Тошкент улгуржи — чакана савдо базаси шаҳар атрофидаги ташкилотлар ва гражданларга қулайлик яратиш мақсадида қайиқлар ва моторли қайиқларни буюртма бўйича кўрсатилган манзилларга етказиб беради.

ЁЗ ПАЙТИДА СУВДА ҚЎЛ КЕЛАДИГАН ҚУЙИДАГИ КАТЕР ВА МОТОРЛИ ҚАЙИҚЛАРНИ ЎЗ ВАҚТИДА СОТИБ ОЛИШГА ШОШИЛИНГ:

Катерлар: «КАМА» 230 СЎМ, «МК-21А» — 110 сўм.
Қайиқлар: «КАРЕЛИЯ» — 90 сўм.
Моторли қайиқлар: «МОСКВА» 10 ОТ КУЧЛИ 60 сўм. «ПРИБОЙ» — 8 ОТ КУЧЛИ — 80 сўм, «ВЕТЕРОК» — 8 ОТ КУЧЛИ — 60 сўм; «СТАЦИОНАР» — 10 ОТ КУЧЛИ — 140 сўм.

Маълумотлар олиш учун қуйидаги телефонлар бўйича мурожаат қилинг: 91-59-84, 91-09-87, 74-26-40, 39-13-56.

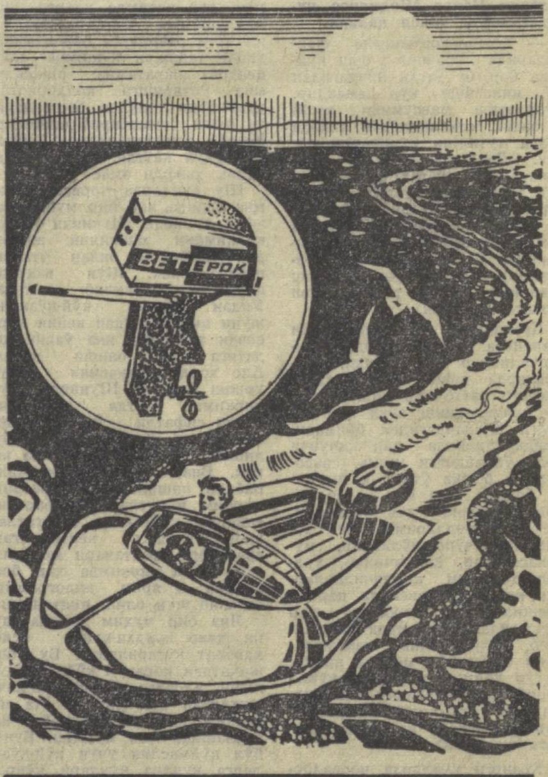

МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ МЕДИЦИНА ИНСТИТУТИ
вакант вазифаларга
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

кафедра мудири: ноорганик химия, даволаш факультети касалликлари ЛОР (фан доктори, профессор);

кафедра профессори: патологик физиология, умумий гигиена, ижтимоий гигиена — медицина тарихи курси бўйича (фан доктори, профессор);

кафедра доцентлари: суд медицинаси, ҳарбий-дала хирургияси, ортопедик стоматология пропедевтикаси, асаб касалликлари, госпиталь хирургияси (фан кандидатлари, доцентлар).

кафедра ассистентлари: умумий гигиена (2), меҳнат гигиенаси, факультет хирургияси, сил касаллиги, санитария-гигиена факультетининг ички касалликлар, кўз касалликлари (2), даволаш факультетининг болалар касалликлари, рентгенология, ҳарбий-дала хирургияси, санитарлик-гигиена факультетининг акушерлик-гинекология, овқатланиш гигиенаси, юқумли касалликлар (2), биология;

кафедра катта ўқитувчилари: рус тили (2), биохимия, санитарлик-гигиена факультетининг кафедраларaро илмий-ўқув лабораторияси;

кафедра ўқитувчилари: жисмоний тарбия ва врач назорати (3), чет тиллар.

Тўқималар номувофиқлигини йўқотиш бўйича проблемали илмий-тадқиқот лабораторияси; катта илмий ходим (доктор, фан кандидати), **кичик илмий ходим** (2).

Конкурс муддати — 9 августгача.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Карл Маркс кўчаси, 103-уй.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
БИЗНИНГ АДРЕС. 700.000. ГСП. Тошкент «Правда Востока» кўчаси, № 26 ✱ ТЕЛЕФОНЛАР Коммутатор — 330249 дан 330258 гача Эълонлар — 338142
Р. 03477. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583 Б. — 163.